

**Korona-verkkolähetykset
kuntiin 8.4. klo 10-11.30**

Asialista

1. Tilaisuuden avaus
2. STM ohje ympärivuorokautisesta hoidosta
3. Vammaispalvelut
4. Lasten, nuorten ja perheiden sote-palvelut
5. Hyvinvoinnin, terveyden ja yhteisöllisyyden vahvistamisen rooli poikkeusoloissa
6. Vastauksia kunnista tulleisiin kysymyksiin
7. Muut asiat

Koronavirustartuntojen ehkäisy ympäri vuorokautisen hoidon ja huolenpidon toimintayksiköissä

korona-verkkolähetys

8.4.2020

YMPÄRIVUOROKAUTISEN HOIDON OHJE

Sovelletaan niihin yksiköihin, joissa hoidettavilla on kohonnut riski tartunnalle:

- ikääntyneet
- riskiryhmiin kuuluvat vammaiset henkilöt

ASIAKKAIDEN JA HENKILÖSTÖN SUOJAAMINEN

- Henkilökunnan osattava infektioiden ehkäisy- ja torjuntakäytännöt
- Oireilevat asiakkaat yhden hengen huoneeseen ja samalle osastolle
- Tartuntatautilaki mahdollistaa karanteenin tai eristyksen
- Yhteisten tilojen käyttöä rajoitetaan ja yhteisruokailusta luovutaan
- Tilojen tiheä siivous, erityisesti kosketuksen kohteena olevat pinnat, kuten ovenkahvat, kaukosäätimet, näppäimistöt, rollaattorien kahvat...
- Huolellinen käsi- ja yskimishygienia:
 - ohjattava asiakkaita hyvän käsi- ja yskimishygienian toteuttamisesta
 - varmistettava, että saatavilla on nestesaippuaa ja käsipyyhepaperia tai alkoholipitoista käsihuuhdetta, ja että ne on sijoitettu asianmukaisesti.

ASIAKKAIDEN JA HENKILÖSTÖN SUOJAAMINEN

- Henkilökunnan vaihtuvuuden minimointi
- Työskentely vain yhdessä yksikössä tai solussa
- Tietty/tietyt hoitajat kontaktissa vain tiettyjen asukkaiden kanssa
- Hyödynnetään tartunnan torjunnan osaamista yhteistyössä toimintayksiköiden, kuntien ja sairaanhoitopiirien kanssa

AKUUTTIIEN SAIRAUKSIEN HOITAMINEN OMASSA ASUINPAIKASSA

- Toimintayksikön vastuulääkäriin ja kunnan tartuntataudeista vastaavaan lääkäriin tulee toimia yhteistyössä pandemian torjunnassa ja potilaiden hoidossa
- Testaamista lisätään:
 - Jos toimintayksiköstä yksi asukas tai hoitaja osoittautuu koronapositiiviseksi, laajennetaan testaus nopeasti kaikkiin asiakkaisiin ja koko henkilökuntaan.
 - Oireiden jatkuessa testaus toistetaan.
 - Toimenpiteet suunnataan tulosten mukaisesti.
- Asiakkaita siirretään hoitopaikasta toiseen vain jos se on heidän hoitonsa kannalta välttämätöntä, pääsääntöisesti hoidetaan omassa asuinyksikössä
- Hyvä palliatiivinen hoito ja saattohoito on turvattava diagnoosista riippumatta

TOIMINTAKYVYN TUKEMINEN POIKKEUSOLOISSA

- Pääsääntöisesti vierailut yksikössä ovat kiellettyjä
 - ei koske välttämättömiä kuntoutuspalveluja
 - ei koske vammaispalvelulain mukaisia henkilökohtaisia avustajia (vapaa-ajan avustajat)
- Ryhmätoimintaa ei järjestetä
- Vammaisten työ- ja päivätoiminnan ollessa keskeytyksissä tulee yksiköissä toteuttaa toimintakykyä ylläpitävää mielekästä toimintaa

VIESTINTÄ JA TIEDOTTAMINEN

- Toimintayksikössä on hyvä nimetä yhdyshenkilö, joka huolehtii tiedonkulusta paikallisten terveysviranomaisten ja alueellisten infektioasiantuntijoiden kanssa.
- Tiedottamisen ympärivuorokautisissa yksiköissä tulee olla jatkuvaa ja avointa. Asiakkailta, heidän omaisiltaan ja henkilökunnalla on oltava ajankohtainen tieto yksikön tartuntatautilanteesta ja tilanteen edellyttämistä toimenpiteistä.

stm.fi ›
@STM_Uutiset ›

VAMMAISPALVELUT

Lakimies Kirsi-Maria Malmund STM
8.4.2020 Skype

Vammaiset henkilöt

Suuri osa vammaisista henkilöistä kuuluu uuden koronavirusinfektion riskiryhmään.

Riskiryhmään kuulumisen ei perustu vammaisuuteen vaan henkilön vammaan tai sairauteen. Myös luonnollisesti yli 70-vuotiaat vammaiset henkilöt.

THL:n määritelmä altistavista sairauksista.

Välttämättömät palvelut

Vammaiset henkilöt saavat vammaispalvelulain ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain nojalla sosiaalihuollon erityispalveluja.

He saavat myös muita sote-palveluja.

Palvelujen järjestämisvastuuta ei ole kavennettu eli palvelut tulee järjestää voimassa olevan lain puitteissa.

Tarkemmin: Sosiaali- ja terveysministeriön ohje: Covid-19 aiheuttaman poikkeustilan huomioimen perustason sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toiminnassa 20.3.2020.

Ohjeistus henkilökohtaista apua saaville sekä omaishoitajille

Kuntien on koronaepidemian aikana laadittava toimintaohjeet omaishoitajille, henkilökohtaista apua saaville ja henkilökohtaisen avun työnantajille sekä tiedotettava niistä aktiivisesti.

Ohjeet on laadittava viranomaisviestinnän pohjalta.

Ohjeessa on kiinnitettävä erityistä huomiota niihin tilanteisiin, joissa avustaja tai omaishoitaja sairastuu.

Sairastumistilanteet henkilökohtaisessa avussa ja omaishoidossa

Kuntien on varmistettava, että omaishoidon ja henkilökohtaisen avun varassa olevien henkilöiden hoito ja apu jatkuvat, vaikka omaishoitaja, omaishoidossa oleva henkilö, avustettava tai avustavat henkilöt sairastuisivat koronavirusinfektioon.

Kuntien on ennakolta suunniteltava, missä ja miten omaishoidon ja henkilökohtaisen avun varassa olevien henkilöiden tarvitsemasta avusta ja tuesta huolehditaan, jos heidän tarvitsemansa palvelun toteuttaminen kotona käy syystä tai toisesta mahdottomaksi.

Henkilökohtaisen avun palvelun osalta kunnan on huolehdittava, että avustajien sijaisjärjestelyihin on varauduttu ja että sijaistamistilanteet hoituvat asianmukaisesti.

Henkilökohtaisen avun työnantajamalli

Henkilökohtaisen avun työnantaja vastaa henkilökohtaisten avustajien työturvallisuudesta ja koronavirusepidemian vaatimista varotoimista. Työnantajamallissa vammaisella henkilöllä myös työoikeudellinen vastuu.

Kunnan on huolehdittava, että henkilökohtaisten avustajien työnantajina toimivilla vammaisilla henkilöillä on käytettävissä tarvittavia suojavälineitä vastaavasti kuin kotihoidossa.

Valmiuslain käyttöönotto ja soveltamisasetukset 14.4.-13.5.

Valmiuslain 88 §:n 2 momentin mukaisen sosiaalihuoltolain 36 §:n mukaisesta palvelutarpeen arvioinnin määräajoista luopuminen ei koske vammaispalveluja.

Uusinta soveltamisasetusta muokattiin siltä osin, että palvelutarpeen arvioinneista ei voi luopua, vaan luopuminen koskee sitä koskevaa 7 päivän määräaika.

Joka tapauksessa vammaispalveluja koskevaan palvelutarpeen arviointiin tämä rajaus ei ulotu.

Suojautuminen kotiin annettavissa palveluissa

Sosiaali- ja terveysministeriön ohje: Koronavirustartuntoihin varautuminen ja asiakkaiden tarpeisiin vastaaminen kotiin annettavissa palveluissa (31.3.2020).

Kotihoidon ja henkilökohtaisen avun osalta yli 70-vuotiaiden sekä riskiryhmään kuuluvien vammaisten henkilöiden henkilökohtaisen avun osalta toimitaan niin, että kun henkilö on oireeton, käytetään kertakäyttöistä kirurgista suu-nenäsuojusta tai pestävää kankaista suojainta, esimerkiksi huivia.

Jos asiakas tai potilas on sairastunut hengitystieinfektioon, käytetään kirurgista suu-nenäsuojusta, suojakäsineitä sekä suojatakia tai esiliinaa.

Liikkumisen rajoittaminen

Sosiaali- ja terveysministeriön ohje: tartuntatautilain ja valmiuslain vaikutus liikkumisvapauteen sosiaalihuollon yksiköissä (1.4.2020).

Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain rajoitustoimenpiteitä ei saa soveltaa liikkumisen estämiseen tartuntataudin leviämisen estämiseksi.

Sen sijaan tartuntatautilain mukaiset karanteeni ja eristys mahdollisia.

Henkilön liikkumista ulos yksiköstä ei voida estää, mutta suositellaan henkilöstön ammattitaitoon kuuluvalla tavalla keskustelemaan asiasta, jotta liikkuminen yksiköstä ulos olisi mahdollisimman vähäistä.

Vierailukielto

Omaisten, läheisten ja muiden yksityishenkilöiden osalta voidaan kieltää vierailu yksikköön.

Vierailukielto ei koske kuntoutuksen työntekijöitä, henkilökohtaisia avustajia tai muita asiakkaalle myönnettyjen palvelujen antajia.

Vierailukielto ei siis estä asukasta käymästä esimerkiksi kotilomilla perheen luona.

Päivä- ja työtoiminta

Hallitus on suosittanut ryhmämuotoisten toimintojen lakkauttamista tartuntataudin leviämisen estämiseksi.

Vaikka päivä- ja työtoiminta lakkautettaisiin, ei se tarkoita kuitenkaan sitä, että kunnan järjestämistä vastuuseen kuuluvaa ja asiakkaalle myönnettyä palvelua saisi lopettaa.

Näin ollen asiakkaalle tulee turvata lakkautettavien ryhmämuotoisten toimintojen sijaan vastaava hänen tarpeidensa mukainen toiminta. Esimerkiksi viriketoiminnan ohjaaja asumisyksikköön tms.

Kiitos mielenkiinnosta!

kirsi-maria.malmlund@stm.fi

02951 63073

14.4.2020

Lasten, nuorten ja perheiden sote-peruspalvelut poikkeusoloissa

Lapset, nuoret ja perheet poikkeustilanteessa

Lapset, nuoret ja perheet ovat ennen kokemattomassa tilanteessa

- suurin osa alle koulu-, koulu- ja opiskeluikäisistä lapsista ja nuorista on kotona
- suuri osa vanhemmista on kotona etätöissä, hoitamassa lapsiaan tai lomautettuna
- osa vanhemmista tekee aiempaa tiiviimmin töitä esim. hoito- tai opetuslalla.

Huolta aiheuttavat mm.

- Lasten ja nuorten arjen turvallisten rutiinien muuttuminen ja tukiverkon heikkeneminen
- Sosiaalisten suhteiden muuttuminen, lasten ja nuorten yksinäisyys
- Oppimisen vaikeuksien ja oppimisvälineiden puutteen aiheuttama epätasa-arvo korostuu etäopetuksessa
- Perheiden pulmien kärjistyminen kaikkien ollessa kotona (päihteiden käyttö ja perheväkivalta)
- Epävarmuus ja erilaiset huolet kaikille uudessa ja epävarmassa tilanteesta
- Tukipalvelujen riittävyys ja niiden kohdentamisen haasteet, mm. tuen tarpeessa olevien löytäminen
- Lasten, nuorten ja perheiden tiedon puute tarjolla olevista tukipalveluista, kun peruspalvelujen henkilöstöä kohdennetaan akuuttitoimintaan.

Lapsen oikeudet

- YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 3 artiklan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.
- Sopimusvaltiot sitoutuvat takaamaan lapselle hänen hyvinvoinnilleen välttämättömän suojelun ja huolenpidon ottaen huomioon hänen vanhempiansa, laillisten huoltajiensa tai muiden hänestä oikeudellisessa vastuussa olevien henkilöiden oikeudet ja velvollisuudet.
- Lapsen oikeuksien ja edun toteutuminen tulee turvata mahdollisimman täysimääräisesti myös poikkeusoloissa
- Tulee turvata lasten tarvitsema hoito ja huolenpito sekä suojata heitä väkivallalta ja kaltoinkohtelulta

Poikkeustilanteen neuvolapalvelut

- **Äitiysneuvolapalvelujen tulee olla saatavilla normaalisti**
 - riskiraskauksien tunnistaminen ja tarpeenmukaiset lisäkäynnit
 - tuen tarpeessa olevien tunnistaminen ja tukeminen
 - perhe- ja synnytysvalmennuksesta huolehtiminen
- Lastenneuvolat
 - yhteistyökäytännöt synnytysairaalan kanssa kotiutumisen jälkeen
 - **imeväisen kasvun ja kehityksen seuranta ad 1,5v**
 - leikki-ikäisten kasvun ja kehityksen seuranta mahdollisuuksien mukaan
 - rokotuskäynneistä huolehtiminen
 - perheiden tuen tarpeen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen sitä tarvitseville
 - tiivis yhteistyö alueen muiden toimijoiden kanssa, ml. perheiden sosiaalipalvelut ja järjestöt
- Suurin osa neuvolapalveluista edellyttää toimimista lähipalveluina.
- Synnytysvalmennusten sekä lisä- ja tukikäyntien osalta kannattaa mahdollisuuksien mukaan hyödyntää sähköisiä yhteydenpitokanavia.

Kouluterveydenhuolto sekä opiskeluhuollon kuraattori ja psykologipalvelut poikkeustilanteessa

- Kouluterveydenhuolto
 - **kouluterveydenhuollon palvelujen tulee olla oppilaiden ja vanhempien saavutettavissa**
 - kouluterveydenhuolto toimii linkkinä eri toimijoiden välillä
 - työn kohdentaminen ensisijaisesti tuen tarpeessa oleville oppilaille
 - terveystarkastuksia voi tehdä mahdollisuuksien mukaan
- Psykologi ja kuraattoripalvelut
 - **psykologi- ja kuraattoripalvelujen tulee olla oppilaiden, opiskelijoiden ja vanhempien saavutettavissa**
 - aktiivinen tuen tarpeessa olevien oppilaiden ja opiskelijoiden tavoittelu, tiiviissä yhteistyössä opettajien ja muun opetushenkilöstön kanssa
 - tuen tarpeessa olevien oppilaiden ja opiskelijoiden tukeminen
 - tarpeen mukainen aktiivinen yhteistyö myös sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin
- Kouluterveydenhuollon sekä opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalveluissa kannattaa hyödyntää sähköisiä työtapoja.
- Palveluja tulee tarjota myös lähipalveluna tarpeen mukaan.

Poikkeustilanteen opiskeluterveydenhuolto

- **Opiskeluterveydenhuollon palvelujen tulee poikkeustilanteessakin olla opiskelijoiden saatavilla.**
- Terveystarkastuksia voi tehdä tilanteen ja työntekijän harkinnan mukaan, välttämätöntä se ei ole.
- Toimintaa tulee kohdentaa erityistä tukea tarvitseviin nuoriin, kuten mielenterveyshäiriöistä kärsivät oppilaat ja opiskelijat.
- Opiskeluterveydenhuollon hoitovastuu säilyy mm. mielenterveyshäiriöistä kärsivien opiskelijoiden osalta myös koronavirustilanteessa.
- Opiskeluterveydenhuollossa suositellaan käytettävän sähköisiä yhteydenottoja ja työtapoja. Mikäli sähköisiä palveluja ei ole vielä ollut käytössä, niitä toivotaan kehitettävän, sillä erityisesti nuoret suosivat sähköistä asiointia.
- Opiskeluterveydenhuollon palveluja tulee tarjota tarvittaessa myös lähipalveluna.

Opiskeluterveydenhuollon tilanne kunnissa/STM:n

pikakysely vk 14-15 opiskeluterveydenhuollon vastuuhenkilöille oth-verkoston kautta

- Tilanne kunnissa vaihtelee; useimmissa kunnissa palvelut saatavilla (vaikkakin supistettuna ja painottaen mm. mt-palveluja), mutta osassa toimintaa ajettu alas -> **STM:n linjaus; palvelut tulee olla opiskelijoiden saatavilla**
- Opiskelijoiden yhteydenotot opiskeluterveydenhuoltoon ovat lisääntyneet joissakin kunnissa, useimmissa ei, joissakin vähentynyt
- Opiskelijoille on tiedotettu opiskeluterveydenhuollon palveluista pääosin hyvin eri kanavia käyttäen
- Pääpaino useimmissa kunnissa on erityistä tukea tarvitsevilla asiakkailla, opiskelukyvyn tukemisessa, mielenterveyden tukemisessa
- Huolta ja epävarmuutta on syntynyt siitä, että
 - opiskelijat eivät saa riittävästi tukea, erityisesti opiskelijat, joilla on jo muutoinkin erityisen tuen tarvetta
 - -16-19-vuotiaiden opiskelijoiden mielenterveyspalvelujen saatavuudesta
 - huoli-asiakkaat tulevat kriisiytymään poikkeustilanteen aikana
 - nuoret välttelevät yhteydenottoa ja vastaanotolle tuloa vaikka yhteydenotolle olisi perusteltu syy, ts. hakevatko opiskelijat mistään apua
 - hoidon jatkuvuuden vaarantuminen
 - miten pitkät poissaolot vaikuttavat ja onnistuuko paluu opintoihin
 - henkilökuntaa siirretty muihin tehtäviin, vaikka heitä olisi tarvittu opiskeluterveydenhuollossa
- Kunnissa lisätty opiskelijoiden tukea mielenterveyskysymyksissä, puhelinkontakteja lisätty, etävastaanottoja kehitetty, kehitetty sähköistä viestintää mm. Nuorten Sote Chat, Teams käytössä, aloitettu oth:n oma infektioyksikkö, Videovisitt-palvelu, yhteydet Whatsapp:n tai Skypen kautta, Chat-palvelun aukioloaika on lisätty, jne.
- Viesti ja huoli oth:ssa terveydenhoitajien jaksamisesta; väsymystä ja turhautumista toisiin tehtäviin siirtämisestä ilman riittävästi perehdytystä

Keskeistä lasten, nuorten ja perheiden palveluissa

- **Aktiivinen tuen tarjoaminen ja tiedottaminen palveluista lapsille, nuorille, opiskelijoille ja perheille!**
- **Lasten, nuorten ja perheiden rohkaiseminen hakeutumaan palvelujen piiriin!**
- Peruspalveluja on kohdennettava aktiivisesti tuen tarpeessa olevien etsimiseen ja tuen tarjoamiseen
- Tiivis yhteistyö lasten, nuorten, perheiden ja opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen välillä on välttämätöntä, jotta tuen tarpeessa olevat lapset, nuoret ja perheet löydetään ja he tulevat kohdatuksi.
- Tärkeää varmistaa erityisesti niiden lasten ja nuorten hyvinvointi, joiden tiedetään jo entuudestaan olevan kaltoinkohtelun vaarassa.
- Palveluja tarjotaan tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan sähköisiä yhteydenpitotapoja hyödyntäen.
- Palveluja tulee tarjota myös lähipalveluina niitä tarvitseville! Tällöin noudatetaan tarpeenmukaisia suojautumistoimenpiteitä.

Palvelutarpeen arviointi poikkeusoloissa

- Lapsella ja hänen perheellään on oikeus saada viipymättä lapsen terveyden tai kehityksen kannalta välttämättömät sosiaalipalvelut. Palveluja on järjestettävä tarvittavassa laajuudessa niinä vuorokauden aikoina, joina niitä tarvitaan. (SHL 13 §)
- VN 6.4.2020 valmiuslain nojalla antaman asetuksen perusteella kunta voi poiketa terveydenhuollon kiireettömän hoidon ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräjoista (SHL 36 § 2 mom.). Asetus on voimassa 14.4.–13.5.2020. (HUOM: sisältö tarkentunut edelliseen asetukseen VN 127/2020 nähden!)
- Palvelutarpeen arvioinnin määräajoista voidaan luopua vain, jos se on välttämätöntä lain tarkoituksen saavuttamiseksi ja oikeassa suhteessa toimivaltuuden käyttämisellä tavoiteltavaan päämäärään nähden (henkilöstöressurssien ja kriittisten palvelujen varmistaminen) – ei varotoimenpiteenä
- Erityistä tukea tarvitsevan lapsen palvelutarpeen arviointi on aloitettava edelleen viimeistään 7 arkipäivänä asian vireille tulosta ja valmistuttava viimeistään 3 kuukauden kuluessa
- Lastensuojelulaissa ja vammaispalvelulaissa säädettyjä määräaikoja on noudatettava. Molemmissa palvelut on turvattava myös poikkeusoloissa.

Peruspalveluja on oltava tarjolla riittävästi!

- Poikkeusoloissa on turvattava terveydenhuollon hoitokapasiteetti ja pandemiatilanteen hoito. Vain tällä perusteella osa peruspalveluissa olevasta henkilöstöstä voidaan siirtää kriittisiin tehtäviin ja peruspalvelujen toteuttamista voidaan viivästyttää.
- Peruspalveluja ei voida lakkauttaa kokonaan eikä niiden toteuttamisen viivästyminen saa vaarantaa kenenkään arjessa selviytymistä ja turvallisuutta. Riittävät ja tarpeelliset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut tulee turvata kaikissa tilanteissa.
- Lasten, nuorten ja perheiden peruspalvelujen, kuten äitiys- ja lastenneuvolan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, riittävän laaja ja aktiivinen toiminta poikkeustilanteessa varmistaa sen, että erikoissairaanhoito pystyy keskittymään erikoissairaanhoitoa vaativiin potilaisiin, eikä raskaana olevien, lasten, nuorten ja opiskelijoiden terveydentila tarpeettomasti pahene erikoissairaanhoitoa vaativaksi perustason palvelujen puutteen takia.
- Lasten, nuorten ja perheiden sosiaalipalvelut, kuten kotipalvelu, perhetyö sekä kasvatus- ja perheneuvonta, tulee järjestää tarpeen mukaisesti.
- Kunnan tulee järjestää lastensuojelun tukitoimia tarpeen mukaisesti (STM Ohje 20.3.20)

Hyvinvoinnin, terveyden ja yhteisöllisyyden vahvistamisen rooli poikkeusoloissa

Miksi hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen toimia tarvitaan myös poikkeusoloissa?

- Poikkeusoloissa on tärkeä huolehtia ihmisten hyvinvoinnista ja terveydestä.
- Psykkinen jaksaminen on koetuksella, samalla myös toimintakyky ja fyysinen kunto voi heikentyä.
- Sosiaalisten kontaktien katkeaminen voi lisätä yksinäisyyttä ja syrjäytymistä.
- Eri elämäntilanteessa olevien ihmisten tarpeet ovat erilaisia.
- Lapsiperheet, nuoret, työkäiset ja ikääntyneet tarvitsevat erilaisia asioita arjen tueksi.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimilla:

- Ehkäistään palvelutarpeen lisääntymistä
- Vähennetään koronakriisin haittoja ennalta
- Helpotetaan paluuta arkeen poikkeusolojen jälkeen

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen toimien kohdentaminen poikkeusoloissa

Arjen hyvinvointia edistäviä asioita poikkeusoloissa ovat mm:

- Arjen rutiinit kotona
- Stressin hallinta
- Liikkuminen
- Säännöllinen ateriarytmi ja monipuolinen ruokavalio
- Sosiaaliset suhteet ja yhteisöllisyys
- Päihteettömyys, tupakoimattomuus sekä omasta ja läheisten turvallisuudesta huolehtiminen

Yleisesti ihmiset löytävät itse keinoja selviytyä muuttuneessa arjessa. Tällöin esimerkiksi informointi ja tukimateriaali riittää tueksi.

Toiminnassa on erityisen tärkeää tunnistaa ne haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt, jotka eivät ole palvelujen piirissä, eivät kykene käyttämään digitaalisia palveluja ja joiden tukiverkot ovat heikot.

Erityisesti huomiota tulee kiinnittää haavoittuviin ryhmiin ja heidän tavoittamiseen

Toiminnassa tällä hetkellä tärkeää on tunnistaa erityisesti ne haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt, jotka eivät ole palvelujen piirissä, eivät kykene käyttämään digitaalisia palveluja ja läheiset ovat kaukana tai ovat yksin.

Haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä ovat esimerkiksi :

- Lapsiperheet, joilla mahdollisia ongelmia arjen hallinnassa
- Mielen terveysongelmista kärsivät, erityisesti nuoret
- Ikääntyneet
- Maahanmuuttajat
- Vammaiset
- Asunnottomat ja tilapäistä majoitusta tarvitsevat
- Työttömät ja vähävaraiset
- Vaikeasti päihdeongelmaiset

Kuntien hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen toimet tukevat ihmisten arkea poikkeusoloissa

- Olemassa olevien verkostojen hyödyntäminen ja uusien työmuotojen löytäminen
 - Kuntien, järjestöjen, yritysten ja seurakuntien yhteistyö on edellytys, jotta tukea voidaan tarjota erilaisiin tarpeisiin ja sovittaa toimia yhteen. Näin kyetään tunnistamaan myös heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tuentarpeet ja vastaamaan niihin.
- Olemassa olevien resurssien hyödyntäminen ja uudelleen suuntaaminen
 - Useat kunnat ovat kohdentaneet resursseja uudella tavalla. Näin on välttytty lomautuksilta ja samalla vahvistettu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintoja, joilla tuetaan ihmisten arkea.
- Neuvontaa ja keskusteluapua on tarjolla runsaasti eri toimijoiden toimesta ja erilaisin keinoin
 - Kunnat ja järjestöt tarjoavat monipuolisia etäneuvontapalveluja eri kohderyhmille. Esim. psykososiaalinen tuki, ikäihmisten keskusteluryhmät ja käytännön apu, koulunkäyntiin liittyvä neuvonta, päihdeneuvontapuhelimet, omaishoitajien ja läheisten tukiryhmät ja työikäisten työ- ja toimintakyvyn tuki sekä elintapaohjaus.
- Arjen tukea tarjotaan jo monin eri tavoin ja eri kohderyhmille
 - Kunnat ja järjestöt ovat käynnistäneet jo monipuolisia toimintakyvyn edistämisen virtuaalipalveluita. Lisäksi esimerkiksi koulut ovat järjestäneet mahdollisuuksia noutaa ruokaa koululta ja ruokailla kouluissa.
- Liikuntaa, kulttuuria ja muuta tekemistä eri kohderyhmille
 - Palveluja tarjotaan erityisesti netin välityksellä. Lisäksi käytetään myös mediaa, Whats-App ryhmiä, kotiin lähetettäviä harjoitteita, puhelinsoittoja jne.

Poikkeusoloissa tuki ja palvelut toimivat toisin

- Monet asiat ratkaistaan hyödyntäen digitaalisia palveluja tai muita etäyhteyksiä
 - Samalla tärkeä turvata palvelut ja tuki niille, jotka eivät voi hyödyntää digitaalisia mahdollisuuksia
- Palvelujen sulkeminen määräajaksi
 - Palveluja suljettaessa on tärkeä arvioida huolellisesti vaikutukset erityisesti heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin sekä resurssien mahdollinen hyödyntäminen muissa tehtävissä
- Pitkäaikaissairauksien hoitoon liittyvät hoito- ja neuvontajaksot saattavat keskeytyä. Ihmiset voivat myös itse siirtää avun hakemista ongelmiinsa.
 - Ongelmien ja sairauksien paheneminen
- Ihmisten auttamisen halu on suuri
 - Vapaaehtoistyön ja –avun koordinointi on tärkeää, jotta se tukee arkea turvallisesti

Esimerkki: lasten hyvinvoinnin tukeminen

Lasten hyvinvointia voivat heikentää:

- Kasvun tuen puute ja kotiin yksin jääminen
- Jos perheessä on ongelmia, avun saannin väylät eivät välttämättä ole tiedossa
- Oppimisen vaikeudet korostuvat etäopetuksessa
- Liikunnan vähentyminen ja ravitsemuksen laatu

Edistäviä toimia:

- Luodaan lapsille ja nuorille helppoja reittejä tavoittaa tukea ja apua sekä saada tietoa, vaikka he ovat kotona
- Mahdollisuus saada ruokaa koululta
- Neuvolan palvelut
- Toiminnan kohdentaminen erityistä tukea tarvitsevien lasten, nuorten ja perheiden aktiiviseen tukemiseen
- Hyödynnetään ja tarvittaessa laajennetaan olemassa olevia vanhemmuuden tuen malleja ja verkkopalveluita

Esimerkki: nuorison hyvinvoinnin tukeminen

Nuorten hyvinvointia voivat heikentää:

- Arjen rutiinien muuttuminen ja tukiverkon heikkeneminen opetuksen siirryttyä verkkoon
- Liikkumisen vähentyminen ja ravitsemuksen heikentyminen
- Sosiaalisten suhteiden muuttuminen
- Päihteiden käytön lisääntyminen
- Rajoitusten rikkominen
- Epämääräinen huoli tilanteesta
- "Kadonneet" nuoret

Edistävät toimet:

- Etsivän nuorisotyön toiminta verkossa
- Jalkautuvan toiminnan jatkaminen varovaisuutta noudattaen
- Mahdollisuus saada koululta ruokaa
- Opiskeluhuollon toimijat voivat aktiivisesti myös verkon kautta kysyä nuoren kuulumisia
- Opiskeluhuollon palvelujen tulee olla oppilaiden ja opiskelijoiden saatavilla
- Tiivis yhteistyö opetustoimen kanssa

Esimerkki: työikäisten hyvinvoinnin tukeminen

Huoli:

- Työstressi ja koronastressi
- Turvattomuuden tunteen lisääntyminen
- Liikkumisen vähentyminen ja ravitsemuksen heikentyminen
- Mielen terveyden ongelmien lisääntyminen
- Päihteiden käytön lisääntyminen
- Perheen sisäisten ongelmien kärjistymisen
- Etätyön heikko ergonomia
- Lomautukset, työttömyys ja taloudelliset huolet

Toimet:

- Tukien ja päätöksien saamisen sujuvuus ja nopeus
- Palveluiden saatavuuden turvaaminen etäpalveluina ja kasvokkain
- Stressin hallinta ja mielenterveyttä edistävät toimet
- Vanhemmuuden tuki sekä vanhempien vertaistuki
- Ruoan etämyynti ja kuljetuspalvelut
- Netin liikuntatuokiot
- Työyhteisön tuki, esimerkiksi yhteiset Skype-kahvitunnit
- Ehkäisevän päihdetyön vahvistaminen
- Etsivän työn vahvistaminen

Esimerkki: ikääntyneiden toimintakyvyn ylläpito ja edistäminen

Toimintakykyä voivat heikentää mm:

- Liikkumisen vähentyminen
- Yksipuolinen ravitseminen
- Sosiaalisten kontaktien ja virikkeiden vähyys
- Yksinäisyys ja pelko yksin jäämisestä
- Palvelujen ja digitaalisten palvelujen ulkopuolelle jääminen
- Lisääntynyt päihteiden käyttö

Edistävät toimet:

- Mielekäs tekeminen ylläpitää vireyttä, virkistää muistia ja parantaa unta. Pienikin toimeliaisuus lisää elämänhallinnan tunnetta ja edistää hyvinvointia
- Säännöllisen liikkumisen avulla turvataan ikääntyvän toimintakyky ja edistetään itsenäistä selviytymistä
- Hyvinvointia, toimintakykyä ja terveyttä ylläpitävä ruokailu on tärkeää myös poikkeusoloissa. Apuna voivat olla erilaiset kaupassakäyntipalvelut ja kotiateriapalvelut, videovälitteiset ohjatut ruokailut tms.
- Uusien toimintatapojen löytäminen ikääntyneiden hyvinvoinnin tukemiseen ja vuorovaikutuksen toteuttamiseen
- Paikallisen median kanssa tehtävä yhteistyö. Esimerkiksi radioon ja TV:hen ikäihmisille sopivaa ohjelmaa ja jumppatuokioita.

Kuntien hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen toimet auttavat myös paluuta takaisin arkeen koronakriisin jälkeen

- Kunnat ja järjestöt ovat käynnistäneet jo monipuolisia toimintakyvyn edistämisen palveluita ihmisten arjen tukemiseksi poikkeusoloissa.
- **Toiminnassa on erityisen tärkeää tunnistaa ne haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt, jotka eivät ole palvelujen piirissä, eivät kykene käyttämään digitaalisia palveluja ja joiden tukiverkot ovat heikot.**
- Väestön tietoisuuteen on edelleen tarpeen nostaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen keinoja ja toimintoja sekä vahvistaa yhteisöllisyyttä
- Työikäisten työ- ja toimintakyvyn tukeminen heijastuu myös muihin ikäryhmiin kuten lapsiin ja ikäihmisiin.
- Jatkossa tarvitaan entistä enemmän kuntien ja järjestöjen yhteistyötä, vapaaehtoistoiminnan koordinoitua sekä jo olemassa olevien toimijoiden verkoston vahvistamista.
 - STEAn koronavirustilanteeseen liittyvä ylimääräinen avustusten haku vuodelle 2020 (haku aika 6.4.-22.4) <https://www.stea.fi/-/stea-avaa-ylimaaraisen-avustusten-haun-vuodelle-2020#f4eed8eb>

Tukimateriaalia kuntien käyttöön

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa – esimerkkejä poikkeusolojen ratkaisuista, joilla tuetaan kuntalaisten arkea:
<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/esimerkkeja-kuntien-hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisesta-poikkeusoloissa>
- Väestön mielenterveyden tukeminen stressitilanteessa ja turvallisuuden tunteen vahvistaminen:
<https://thl.fi/fi/-/koronavirus-voi-ahdistaa-seka-aikuista-etta-lastanain-pidat-itsestasi-ja-laheisistasi-huolta>
<https://www.terveyskyla.fi/lastentalo>
<https://www.terveyskyla.fi/miestalo>
<https://www.terveyskyla.fi/ikatalo>
<https://www.mielenterveystalo.fi>
- Tukea lapsiperheiden arkeen:
<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet>
- Tapaturmien ehkäisy:
Tukimateriaalia on koottu Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) nettisivuille, mm. Lasten ja nuorten tapaturmat -sivu , Tapaturmat puheeksi neuvolassa: Tiedä ja toimi -kortti, Turvallinen koti lapselle -opas (Tukes)
- Ehkäisevän päihdetyön materiaalia:
<https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet>
Lisää päivitettyä materiaalia THLn sivuilla viikolla 15
- Hyte-treffit 17.4. klo 10-11 aiheena kuntien toimet poikkeusoloissa (Kuntaliitto ja THL):
<https://www.kuntaliitto.fi/osallistuminen-ja-vuorovaikutus/johtaminen-ja-kehittaminen/hyvinvoinnin-edistaminen/hyte-treffit>

Yhdessä takaisin arkeen

- Ylläpidetään väestön hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä
 - Vahvistetaan ja aktivoidaan toimijaverkoston
 - Vahvistetaan osallisuutta ja yhteisöllisyyttä
 - Käytetään toimivia hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen toimintamalleja
 - Kehitetään tarvittaessa uusia toimintatapoja
 - Pidetään huoli, että kaikki pysyvät mukana
-
- Ehkäistään palvelutarpeen lisääntymistä
 - Vähennetään koronakriisin haittoja ennalta
 - Helpotetaan paluuta arkeen poikkeusolojen jälkeen

VASTAUKSIA KYSYMYKSIIN

Muut asiat

Kiitos seuranneille!

kuntayhteydenotot@stm.fi

